

In welk beleid past Voedselpark Amsterdam?

Samenvatting

Op 3 juli 2024 werd het verslag "Verdiepend Gesprek of Joint Fact Finding Lutkemeerpolder" in de raadscommissie RO besproken. Een raadslid vroeg: "In welk beleid past Voedselpark Amsterdam?" Deze notitie geeft antwoord op deze vraag. In de afgelopen jaren is er veel nieuw beleid ontwikkeld om de klimaatcrisis aan te pakken en de leefbaarheid te vergroten, zowel op internationaal, rijks-, provinciaal als gemeentelijk niveau.

Samenvattend past Voedselpark Amsterdam binnen de volgende beleidsstukken (niet uitputtend):

- Voedselstrategie Amsterdam
- Groenvisie 2020-2050: een leefbare stad voor mens en dier
- Omgevingsvisie Amsterdam 2050
- Amsterdam Circulair 2020-2025
- Stads Donut voor Amsterdam
- Gezond wonen in de regio Amsterdam
- Onze stad van morgen. Duurzame toekomst gemeente Amsterdam
- Notitie landelijk gebied en landbouw Amsterdam
- Koersnota Gezonde Bodem 2023
- Nationaal Programma Samen Nieuw-West
- Waterschap Amstel, Gooi en Vecht:
 - Coalitieakkoord 2023 – 2027
 - Zienswijze ontwerp 1ste partiële herziening bestemmingsplan Lutkemeerpolder d.d. 17 januari 2023
- SDG 15.3 (Social Development Goals van de VN)
- Kamerbrieven over Water en Bodem bij ruimtelijke ordening en grip op grootschalige bedrijfsvestigingen
- Nationaal Programma Landelijk Gebied
- Natuurherstel West Europa
- Diverse adviezen van het College Rijksadviseurs
- CBS: Brede welvaart
- Rapport "Gematigde groei" van de Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen 2050

Conclusie:

Beleid is er in overvloed. Nu is het tijd voor uitvoering!

Voedselpark Amsterdam realiseert veel (nieuw) beleid. Het Bodemplan [Lutkemeer ligt](#) klaar om van de vruchtbare zeelei in de polder een groene long te maken, vol gezond, biologisch voedsel, en een plek om te werken, leren en ontmoeten.

Aanleiding notitie

De vraag "In welk beleid past Voedselpark Amsterdam?" werd gesteld door een raadslid tijdens de raadscommissie RO op 3 juli 2024 bij de behandeling van het verslag "Verdiepend Gesprek of Joint Fact Finding Lutkemeerpolder".¹ Dit verslag is een weergave van zes thematische deel gesprekken over de toekomst van de Lutkemeerpolder, tussen ambtenaren van de Gemeente Amsterdam en Voedselpark Amsterdam. Het doel van Voedselpark Amsterdam was om via Joint Fact Finding (JFF) op basis van feiten en transparantie te komen tot een eerlijke afweging over de bestemming van de Lutkemeerpolder: bedrijventerrein of landbouw.

In deze notitie worden de belangrijkste beleidsterreinen en bijbehorende stukken opgesomd. Voordat we antwoord geven op de vraag in welk beleid Voedselpark Amsterdam past, worden kort de doelstellingen van Voedselpark Amsterdam in de Lutkemeerpolder weergegeven.

Voedselpark Amsterdam:

Oogst voor de toekomst Voedselpark Amsterdam biedt groene bedrijvigheid in de polder, passend bij de bodem- en waterhuishouding, het landschap en de behoeften van buurtbewoners. De toekomst van de Lutkemeerpolder wordt gezien als een agro-ecologisch landschapspark, waar voedsel wordt geproduceerd binnen de grenzen van natuur, milieu en klimaat. Landbouw is gericht op het vergroten van ecologische waarden, zoals bodemkwaliteit, bodemleven en biodiversiteit.

De grond wordt beheerd door en voor lokale gemeenschappen, met recreatie en welzijn voor bewoners van buurt, wijk en stad. Naast economische waarden staan ook ecologische en sociale waarden centraal, op de korte én lange termijn. Concrete plannen voor de realisatie van "Voedselpark Amsterdam: Oogst voor de toekomst" zijn opgenomen in het "Bodemplan Lutkemeerpolder".

Nieuw beleid: Wij zijn de eerste generatie die de gevolgen van klimaatverandering ondervindt en de laatste die er iets aan kan doen. Dit besef leidt wereldwijd tot nieuwe beleidsinzichten. Zo besloot de gemeente ongeveer 20 jaar geleden om van de Lutkemeerpolder een bedrijventerrein te maken, wat nu, met de huidige kennis over water, bodem, klimaat en duurzame ontwikkeling, waarschijnlijk anders zou zijn.

Op 8 september 2023 organiseerden wij een informatie- en discussiebijeenkomst hierover in Amsterdam Nieuw-West. Zie voor het verslag van deze bijeenkomst de bijgevoegde link: <https://voedselparkamsterdam.nl/terugblik-bijeenkomst-met-de-kennis-van-nu/>. Hieronder volgt een korte toelichting op het (nieuwe) beleid waarin Voedselpark Amsterdam past.

¹ <https://voedselparkamsterdam.nl/wp-content/uploads/2024/04/Verslag-Joint-Fact-Finding-Eindversie.pdf>

In welk beleid past Voedselpark Amsterdam?

Gezond Voedsel en Stadslandbouw

1. Voedselstrategie Amsterdam²

De plannen van Voedselpark Amsterdam voor de Lutkemeerpolder sluiten volledig aan op de gemeentelijke Voedselstrategie Amsterdam en dragen concreet bij aan de meeste doelstellingen hiervan. Dit is ook één van de conclusies uit het eerder genoemde verdiepende gesprek of Joint Fact Finding³.

De Voedselstrategie Amsterdam streeft naar een gezond, eerlijk, duurzaam en betaalbaar lokaal voedselsysteem, waarbij alle Amsterdammers profiteren van de verandering. Dit wordt bereikt door:

- Het verbinden van regionale productie aan stedelijke consumptie;
- Het terugdringen van voedselverspilling;
- Het verkorten van de transportafstand voor voedsel;
- Het aanmoedigen van het eten van meer plantaardige eiwitten.

Deze doelen worden nagestreefd in samenwerking met initiatiefnemers, (kennis)instituten, overheden, boeren en bedrijven. Op deze manier draagt Amsterdam bij aan de transitie naar een circulair en ecologisch verantwoord voedselsysteem met minder belasting voor het klimaat en gezondere keuzes voor consumenten.

Actielijn 4 van Voedselstrategie Amsterdam richt zich specifiek op stadslandbouw, korte ketens en distributie.

2. Circulaire economie en Amsterdam Donutstad, economie en duurzaamheid

Amsterdam Circulair 2020-2025 Strategie⁴

In deze strategie worden acties en maatregelen uitgewerkt om Amsterdam om te vormen tot een circulaire stad. Binnen de actierichting "Voedsel en Organische Reststromen" worden de volgende ambities nagestreefd:

- **Ambitie 1:** Korte voedselketens zorgen voor een robuust en duurzaam voedselsysteem.

² <https://www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/volg-beleid/duurzaamheid/voedselstrategie-amsterdam/>

³ Zie ook het verslag "Verdiepend Gesprek of Joint Fact Finding Lutkemeerpolder" bij het thema 6 "Stadslandbouw", pagina 15

⁴ <https://www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/volg-beleid/duurzaamheid/circulaire-economie/>

- **Ambitie 2:** Gezond en duurzaam voedsel voor Amsterdammers.
- **Ambitie 3:** Organische reststromen worden hoogwaardig verwerkt.

Zie verder hoofdstuk 3.4 van de *Amsterdam Circulair 2020-2025 Strategie*. Hierin wordt ook verwezen naar de Voedselstrategie Amsterdam.

Op pagina 36 van Amsterdam Circulair lezen we:

“Stadslandbouw is onderdeel van de groene stad; stadslandbouw draagt bij aan het sluiten van nutriëntenkringlopen en het herstel van de relatie tussen Amsterdammers en hun voedsel. Dit laatste leidt tot meer waardering, minder verspilling en een gezonder dieet”.

In de strategie is ook een speciaal voor de stad ontwikkelde [uitwerking van het donut model](#) van de Britse econoom Kate Raworth opgenomen.

Enkele citaten uit de Stadsdonut (p. 3):

“De Stadsdonut voor Amsterdam werpt een blik op het leven in Amsterdam en de gevolgen daarvan, gezien vanuit vier ‘perspectieven’: sociaal, ecologisch, lokaal en mondiaal.”

“Amsterdam bevindt zich in een ideale positie om de Stadsdonut te gebruiken als instrument voor verandering. De stad staat bekend om de ‘Amsterdamse Aanpak’ op het gebied van cocreatieve innovatie, waarbij buurtinitiatieven, start-ups en het maatschappelijk middenveld samenwerken met overheidsinstellingen, het bedrijfsleven en kennisinstellingen. Daarnaast kent de stad een dynamisch netwerk van veranderaars die het donutdenken al toepassen bij hun streven naar systeemverandering. Met zo’n geweldige kans voor het oprapen kan Amsterdam een pionier worden in de transitie naar een florerende stad. Zo zal het andere steden in de wereld inspireren om aan hun eigen transformatieve reis te beginnen.”

Verder bevat pagina 3 nog **acht manieren** om de Stadsdonut om te zetten in transformatieve daden.

Hoe past Voedselpark in de doelstellingen van Amsterdam Donutstad?

Zie het schema in ons *Bodemplan* (pagina 89) hoe Voedselpark Amsterdam binnen de doelstellingen van Amsterdam Donutstad past. Hoe Voedselpark Amsterdam de vitaliteit van het ecosysteem versterkt, waardoor de stad beter kan omgaan met toenemende hittestress, extreme regen en langdurige droogte. Onderwerpen die behandeld worden in ons *Bodemplan* zijn:

- Watervoorziening
- CO2-opslag
- Regulering luchtkwaliteit
- Regulering temperatuur
- Bescherming tegen erosie
- Stimulering biodiversiteit
- Energieopwekking

Hoe past Voedselpark in de doelstellingen van Amsterdam Donutstad?

afbeelding p. 83 [Bodemplan](#).

Hoe kan Voedselpark de kernprincipes van de donuteconomie in praktijk brengen?

afbeelding p. 85 [Bodemplan](#).

3. Amsterdam neemt verantwoordelijkheid in aanpak klimaatcrisis met plan "Onze stad van morgen"

Wethouder Zita Pels, 26 september 2023

[Duurzaamheid is voortaan leidend in het beleid van Amsterdam!](#)

4. Bodem en water sturend

Laat bodem en water sturend zijn bij de inrichting van ons land. Dit uitgangspunt is terug te vinden in veel beleidsstukken, rapporten en adviezen van de laatste paar jaar. Hieronder een niet uitputtende opsomming van 'water en bodem':

Kamerbrief over rol Water en Bodem bij ruimtelijke ordening d.d. 25 november 2022

Link:

<https://open.overheid.nl/documenten/ronl-c35e65eba0903d738ae26dab222462337b0d8de7/pdf>

“Ons water en onze bodem zijn de basis van ons bestaan. Er moet meer rekening gehouden worden met deze basis bij besluiten over de indeling van ons land.”

Aldus de minister van Infrastructuur en Waterstaat in de Kamerbrief *Water en Bodem Sturend* van 25 november 2022.

Het Rijk neemt in de kamerbrief 33 zogenaamde '**structureerende keuzes**' op. Dit zijn beleidsuitspraken die richting geven aan de ruimtelijke ordening op nationaal niveau. De structureerende keuzes zijn ook van belang voor beleid en programma's van provincies, gemeenten en waterschappen, gebiedsprocessen, bedrijven en burgers. Veel van de structureerende keuzes hebben het karakter van: '**pas toe of leg uit**'. Dit houdt in dat afwijken mogelijk is (niet in alle gevallen). Maar dan moet die afwijking wel goed uitgelegd worden en toetsbaar zijn.

Wat betekenen de onderstaande structureerende keuzes voor de Lutkemeerpolder (bijna 5 meter onder NAP) en de herziening van het bestemmingsplan van de polder?

- **Structureerende keuze 13** onder '**ruimte voor water**':
“We reserveren de 5% tot 10% van diepe polders voor waterberging, bij voorkeur de diepste delen. We voorkomen hiermee wateroverlast als gevolg van aanhoudende regenval of piekbuien. Hier is geen nieuwe bebouwing toegestaan, tenzij het niet ten koste gaat van het waterbergend vermogen.”
- **Structureerende keuze 16** onder "**bodem**":
“We streven bij verstedelijking en infrastructuur naar zo efficiënt mogelijk gebruik van ruimte, dekken de bodem zo min mogelijk af en herstellen de bodem waar mogelijk. Zo behouden we waardevolle organisch rijke landbouw- en natuurbodems en blijft de sponswerking van de bodem behouden. Samen met gemeenten en provincies zetten we in op beperking van onnodig landgebruik.”

- **Structureerende keuze 24** onder “**bebouwd gebied**”:
“We sturen als overheden op zo min mogelijk afdekking van de bodem. Daarmee behouden we buiten het bebouwd gebied goede landbouwgrond, reduceren we hittestress en bevorderen we waterinfiltratie binnen het bebouwd gebied. We werken dit samen met provincies en gemeenten uit en zetten in de ladder duurzame verstedelijking in op minder netto landgebruik.”
-

5. Zestien adviezen voor een waardevolle leefomgeving

Publicatiedatum: 22 augustus 2023 | College Rijksadviseurs

Link: [Zestien adviezen voor een waardevolle leefomgeving](#)

Citaat pagina 4:

“Om onze leefomgeving gezonder en veiliger te maken – denk aan een vruchtbare, levende bodem, een hoge biodiversiteit, voldoende schoon drinkwater en ruimte voor klimaatadaptatie – moeten we inzichten over natuurlijke processen verbinden met onze unieke kennis over water, voedselproductie en ruimtelijke planning.

Laten we het ambitieuze beleidsvoornemen ‘bodem en water sturend voor ruimtelijke ontwikkeling’ echt in praktijk brengen. Solidariteit met toekomstige generaties vergt nu scherpe keuzes op het gebied van klimaat en biodiversiteit. Dat betekent ook dat we plannen in regionaal verband moeten heroverwegen en waar nodig herzien. Elk gebied behoeft een eigen aanpak, of het nu dalende veenlandschappen, verziltende kustgebieden, of verdrogende zandgebieden of rivieren met zowel hoge als lage waterstanden zijn. Dat vraagt om gecombineerde technologische én ruimtelijke oplossingen die de kracht van natuurlijke processen benutten in plaats van er tegenin te werken.”

6. Notitie landelijk gebied en landbouw Amsterdam

(VN2023-022714) | Gemeente Amsterdam

Link: [Document Notitie landelijk gebied en landbouw](#)

Raadsc commissie RO, 31 oktober 2023 (Agendapunt 24)

Pagina 17: Water

5-10% van diepe polders wordt benut voor opvang piekbuien. Binnen ons landelijke gebied zijn met name de Broekermeer (-4,8), de Burkmeer (-4,7), de Belmermeer (4,5), de Blijkmeer (-....), **de Lutkemeer (-4,5)**, en de Osdorperbovenpolder (-4) relevant. Gaat het om deze gebieden? Hoe verhoudt dit zich tot lopende ontwikkelingen in deze polders?

7. Koersnota Gezonde Bodem 2023

(VN2023-026390) | Gemeente Amsterdam Raadscommissie RO, 10 januari 2023
(Agendapunt 7)

Amsterdam gaat stapsgewijs werken aan een gezondere bodem. De gemeente is zich bewust van de essentiële rol van een gezond bodemleven bij het behalen van klimaatdoelen, herstel van biodiversiteit, circulariteit, de bouwopgave, verduurzaming van (stads)landbouw, en het creëren van een kwalitatief hoogwaardige leefomgeving. Amsterdam wil de ambities uit de Omgevingsvisie waarmaken, voldoen aan de Europese richtlijnen en het nationale programma Water en Bodem Sturend. De bodem wordt erkend als natuurlijk kapitaal, waardoor cruciale bodemfuncties optimaal worden beschermd en behouden blijven voor toekomstige generaties.

Om de kwaliteit van de bodem te beoordelen, ontwikkelt Amsterdam een bodemgezondheidsindex in samenwerking met de Wageningen Universiteit (WUR). Dit instrument zal worden gebruikt bij ruimtelijke ordening, zodat gezonde bodems optimaal benut kunnen worden voor specifieke gebruiksdoelen.

Reactie van Voedselpark Amsterdam :

Geen kwaad woord over de bovenstaande doelen in de Koersnota. Maar bij de uitwerking gaat het mis. Er wordt een definitie van gezonde bodem geïntroduceerd, waarbij het niet helder is of de kwaliteit van de bodem of het gewenste gebruiksdoel het uitgangspunt is.

Gaan we uit van de kwaliteit van de bodem, dan kan het niet anders of de polder wordt bestempeld als landbouwgrond. Gaan we uit van het door de gemeente gewenste gebruiksdoel, bedrijventerrein, dan wordt de in de definitie vermelde duurzame/ ecologische draagkracht niet overschreden of uitgeput. Nee, de duurzame/ ecologische draagkracht van de bodem wordt gewoonweg niet aangewend. Een gezonde bodem nastreven, de kwaliteit van de leefomgeving willen verhogen, gezonde bodem voor toekomstige generaties willen bewaren en dan de Lutkemeerpolder volbouwen met distributiecentra? Hoe valt dit te rijmen?

De gemeente heeft zich gecommitteerd aan de 17 SDG's – duurzame ontwikkelingsdoelen - van de VN, maar laat subdoel 15.3 links liggen. SDG subdoel 15.3 gaat specifiek over het tegengaan van landdegradatie en verlies van bodemkwaliteit. Dat betekent dat de manier waarop we het land en de bodem gebruiken in balans is met de geschiktheid en de behoefte van de natuur en de behoeften van mensen.⁵

5

<https://iplo.nl/thema/bodem/bodembeleid/internationaal/internationale-afspraken/wereldwijde-afspraken/sdgs/>

8. SDG's van de VN: Duurzame Ontwikkelingsdoelen, waaraan ook Amsterdam zich gecommitteerd heeft.

Subdoel 15.3 – Het tegengaan van landdegradatie en verlies van bodemkwaliteit. Amsterdam heeft zich gecommitteerd aan de 17 SDG's van de Verenigde Naties, maar negeert subdoel 15.3, dat specifiek gaat over het tegengaan van landdegradatie en verlies van bodemkwaliteit. Dit subdoel is niet gehanteerd in de Koersnota Gezonde Bodem Amsterdam.

9. Stop landdegradatie in Nederland

Link: [Stop landdegradatie in Nederland](#) – Informatiepunt Leefomgeving⁶

Uitdagingen voor de bodem in Nederland:

Het gaat immers niet goed met de bodem in Nederland. Ze daalt, ze verdroogt, ze verliest bodemleven, ze verdicht, ze verzilt en ze verzuurt. Juist in de drukbevolkte delta van Nederland, waar we geconfronteerd worden met klimaatverandering, bodemdaling, toenemende bevolkingsdruk en een intensief landgebruik, is werken aan een gezonde bodem essentieel. We hebben al ons land, de bodem en het daarmee samenhangende watersysteem hard nodig en kunnen ons landdegradatie niet permitteren.

Op pagina 37 staat een definitie van gezonde bodem, opgesteld door een panel bodemexperts van de Voedsel- en Landbouworganisatie van de VN. Het vermogen van de bodem om productiviteit, diversiteit en ecosysteemdiensten te leveren op land.

Landdegradatieneutraliteit kent een goede balans tussen gebruik en herstel, waarbij er voldoende land beschikbaar is voor een breed palet aan functies. Hierbij is de balans zo, dat de ecosysteemdiensten die de bodem levert beschikbaar blijven of elders worden gecompenseerd.

⁶ Heeft u een vraag over regelgeving over de leefomgeving, de Omgevingswet of het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO)? Neem dan contact op met het Informatiepunt Leefomgeving (IPL0). Wij zijn er vooral voor overheden, brancheverenigingen en adviseurs op het gebied van de leefomgeving.

10. Natuurherstelwet Europa

Enkele citaten:

- “Elke euro die aan bodemherstel wordt besteed, levert een economisch rendement van 8 tot 38 EUR op.”
- “Natuurlijke rivieren, overstromingsvlakten en watergebieden kunnen water in geval van overstromingen doeltreffender en goedkoper absorberen dan door de mens aangelegde structuren.”
- “Groene ruimten in steden verlagen de temperatuur, absorberen overmatige regenval en bevorderen het fysieke en mentale welzijn.”

Link: [Factsheet on Nature Restoration Law](#)

Tel uit je winst door de vruchtbare grond van de Lutkemeerpolder niet te verharden en voor stadslandbouw te kiezen!

11. Zienswijze ontwerp 1ste partiële herziening bestemmingsplan Lutkemeerpolder

Datum: 17 januari 2023

Ingediend door: Waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV)

Advies:

Bebouwing van de Lutkemeerpolder, gelegen 5 meter onder NAP, wordt afgeraden vanuit klimaatvooruitzichten. Dit is een van de laagste polders van Amsterdam.

12. Waterkracht

Link: [Coalitieakkoord Waterschap Amstel, Gooi en Vecht 2023-2027](#)

Citaten:

- “Met onze Waterschapsverordening stellen we regels op voor klimaatadaptatie, waterkwaliteit en biodiversiteit.”
 - “Kennis van het Waterschap is leidend bij projecten van andere overheden die van invloed zijn op de kwantiteit en kwaliteit van het water, bijvoorbeeld in de Lutkemeerpolder.”
-

13. De Economie van de Toekomst Begint bij de Delta

College van Rijksadviseurs

Publicatiedatum: 28 juni 2024 Link: [Economie van de toekomst](#)

Samenvatting:

Er liggen veel kansen voor de economie van de toekomst. Maar het is een feit dat er niet genoeg ruimte, duurzame energie en zoet water zal zijn om alle huidige economische activiteiten in Nederland voort te kunnen zetten. Deze schaarste zal tot moeilijke keuzes leiden. De ruimtelijke ordening is hierbij een belangrijk sturend instrument. Het College van Rijksbouwmeester en Rijksadviseurs (CRa) pleit in de analyse *De economie van de toekomst begint bij de delta* o.a. voor een vorm van triage en het investeren in gebieden in plaats van in bedrijven.

p. 19 Lagenbenadering:

De ondergrond (bodem en water) vormt het fundament en bepaalt wat waar wel, en niet kan. De netwerklaag (rivieren, wegen, elektriciteitskabels, riolen) stuurt vervolgens waar de occupatielaag (huizen, bedrijven, landbouw) zich verder ontwikkelt.

14. Bedrijventerreinen

Kamerbrief over grip op grootschalige bedrijfsvestigingen | 3 april 2023

Link: [Kamerbrief over grip op grootschalige bedrijfsvestigingen](#)

Kern:

Zorgvuldig ruimtegebruik, in balans met andere ruimtelijke opgaven zoals wonen, mobiliteit, energietransitie, water en bodem, zorgvuldige landschappelijke inpassing gericht op behoud en versterking van landschappelijke identiteit en erfgoedwaarde.

- Maximaal inzetten op het intensiveren, herstructureren en herontwikkelen van bedrijventerreinen.
- In Grip en dus ook deze beleidslijn gaat het om bedrijfsvestigingen met een omvang van meer dan 5 hectare.

15. Omgevingsvisie

Omgevingsvisie Amsterdam 2050

Enkele citaten:

- **Pagina 218:**
 - **Landschap, recreatie, landbouw:**
We zoeken naar combinaties tussen de recreatieve opgave met biodiversiteit, klimaatadaptatie, energietransitie, circulariteit, landbouwtransitie en/of gezonde leefomgeving.
 - **Pagina 19:**
 - **Rigoreus vergroenen:**
Groene routes en ecologische verbindingen, investeren in het landschap, natuurontwikkeling, kringlooplandbouw, en ruimte voor sporten en bewegen.
 - **Pagina 217:**
 - **Duurzaam landschap:**
Een landschap dat niet wordt 'opgemaakt' of onomkeerbaar aangetast of gebruikt. We richten ons op de belangen van mensen én die van dieren en planten. Herstel en behoud van ecologische waarden zijn van belang.
 - **Pagina 218:**
 - **Landschap als kostbaar goed:**
We behandelen landschap als een niet-hernieuwbaar en kostbaar goed, waar we zuinig op moeten zijn. We streven naar het voorkomen van areaalverlies en onomkeerbare aantasting.
 - **Pagina 228:**
 - **Soil Health Index (SHI):**
De komende jaren werken we aan de ontwikkeling van een Soil Health Index (SHI) om de vitaliteit van de bodem inzichtelijk te maken en de huidige kwaliteit van de stadsbodem in beeld te brengen, als ijkpunt voor een betere toekomst.
-

16. Stad van morgen. Duurzame toekomst gemeente Amsterdam

Pagina 28: Duurzaamheidsopgave en Transitie

<https://www.amsterdam.nl/wonen-leefomgeving/duurzaam-amsterdam/onze-stad-morgen-doet-mee/>

De duurzaamheidsopgave is complex en hangt op veel aspecten met elkaar samen. Om het werkbaar te maken, onderscheiden we drie transitieën waarmee we de klimaatverandering tegengaan. Door deze aanpak staan we in 2026 klaar om de laatste vier jaar tot 2030 optimaal te gebruiken om de volgende doelstellingen te behalen:

1. Transitie naar duurzame energie
 - Doel: Een klimaatneutrale stad in 2050
 - Doel: 60% reductie van CO₂-uitstoot in 2030 (ten opzichte van 1990)
 - Inclusief: Uitstootvrije mobiliteit in de stad en energiebesparing
 2. Transitie naar een groene, gezonde stad
 - Doel: Een natuurinclusieve en klimaatadaptieve stad in 2050
 - Inclusief: Vergroting van biodiversiteit en rigoureuze vergroening van de stad
 3. Transitie naar een circulaire economie
 - Doel: 50% minder niet-hernieuwbare grondstoffen in 2030
 - Doel: 100% circulaire economie in 2050
 - Inclusief: Vermindering van de sociale en ecologische impact van ons materiaalgebruik in 2030
-

Pagina 23: Gebiedsgerichte sturing

De stedenbouwkundige structuur, bevolkingsopbouw, en sociale netwerken, evenals de historie en identiteit, verschillen per gebied. De duurzaamheidsopgaven (zoals hittestress, afvalverwerking, wateroverlast, en de strijd om ruimte) zijn heel anders in bijvoorbeeld Nieuwendam, Watergraafsmeer, Buitenveldert, Osdorp, Bijlmermeer of Weesp.

De gehele stad of een stadsdeel is te groot om op alle onderdelen van duurzaamheid gericht te kunnen sturen. Daarom vragen de gebieden om een eigen effectieve en programmatische aanpak. Alleen zo kunnen we de transitieën inclusief, rechtvaardig, en met oog voor de draaglast en draagkracht van bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties vormgeven. Dit ontzorgt vooral de groepen in de meest kwetsbare posities en zorgt ervoor dat verduurzaming de bestaanszekerheid borgt. Met name in Zuidoost, Nieuw West en Noord zijn de vraagstukken op dit gebied urgent en groot.

Pagina 34: Klimaatverandering en de impact op de leefomgeving

Klimaatverandering heeft impact op de veiligheid, infrastructuur en de kwaliteit van onze leefomgeving. Ook de biodiversiteit wordt hierdoor flink getroffen. Dit maakt groen nog belangrijker voor de stad. Groen is niet alleen noodzakelijk voor bewoners en dieren, maar het helpt ook de stad te koelen op hete dagen en om water op te vangen bij hevige regenbuien.

17. Nationaal Programma Samen Nieuw-West

In maart 2023 ondertekenden 65 organisaties, waaronder rijk en gemeente, het convenant 'Wij zijn Samen Nieuw-West'. Hierin is benoemd wat er op lange termijn nodig is: Hoe zien we in Amsterdam Nieuw-West de toekomst van democratie, veiligheid, wonen, leefomgeving, werk, bestaanszekerheid en opgroeien?

Voedselpark Amsterdam speelt een belangrijke rol op het gebied van leefomgeving, kansen voor de jeugd, werk en bestaanszekerheid, Community Wealth Building, en duurzaamheid, cultuur, onderwijs en educatie. Voedselpark Amsterdam biedt groene bedrijvigheid in de polder die past bij de bodem- en waterhuishouding, het landschap en de behoeften van de buurtbewoners.

<https://www.samennieuw-west.nl/>

18. Brede welvaart binnen planetaire grenzen

Het CBS definieert brede welvaart als de kwaliteit van leven 'hier en nu', 'later' en 'elders'. Deze definitie is verbonden aan de 17 SDG's van de VN.

Brede welvaart betreft de kwaliteit van leven nu en de mate waarin dit ten koste gaat van de welvaart van latere generaties of van mensen elders in de wereld. Het concept omvat drie groepen mensen:

- De mensen die nu in Nederland wonen ('hier en nu')
- De volgende generaties – onze kinderen en kleinkinderen ('later')
- Mensen in andere landen ('elders')

Brede welvaart in Amsterdam: p. 8 Een nieuw Amsterdam economisch peil

Met brede welvaart als uitgangspunt willen we in Amsterdam een nieuwe balans vinden tussen economie, duurzaamheid, ruimtelijke en sociaal-culturele effecten op de stad, de regio en in andere landen – voor nu en later. Het perspectief van brede welvaart slaat een brug naar andere beleidsdomeinen. Daarom wordt in Amsterdam het nieuwe kader brede welvaart ontwikkeld. Met de ontwikkeling van dit kader brede welvaart bouwt Amsterdam door op de weg die met het programma Amsterdam Circulair is ingeslagen. In verschillende raamwerken zijn, onder meer door het donutdenken, de grenzen aan de groei stevig op de agenda gezet. Het kader brede welvaart laat hierop aanvullend zien dat er binnen de ecologische en sociale grenzen keuzes te maken zijn, als het gaat om de verdeling van schaarse middelen en goederen. Brede welvaart laat zien dat deze keuzes onvermijdelijk zijn.

Bronnen:

- [Duurzaam Amsterdam - Onze stad morgen](#)
 - [Brede Welvaart - CBS](#)
-

19. Een nieuw Amsterdam economisch peil

Samen Werken aan een Toekomstbestendige Economie met Oog voor Mens en Milieu

September 2023

Inleiding De welvaart in Amsterdam is ongelijk verdeeld en dit kan de leefbaarheid in de stad, voor de Amsterdammers en de planeet, onder druk zetten. Daarom richten we ons op het ontwikkelen van een nieuwe economie die gebaseerd is op waardecreatie in plaats van waardeonttrekking.

Visie Onze kernvisie is dat een sociaal rechtvaardige, ecologisch duurzame en economisch vitale samenleving een inclusieve, groene, circulaire en innovatieve economie nodig heeft.

Economisch Perspectief 2050 In 2050 willen we dat Amsterdam de meest sociale innovatiehub van Europa is. Nationale en internationale ondernemingen moeten hier de beste ecosystemen vinden voor maatschappelijke transitie, zoals energie, circulaire economie, eiwit/voedsel en digitaal. Ondernemers zullen vooroplopen in nieuwe inclusieve en duurzame businessmodellen en impactfinancieringen. Alle groepen – kenniswerkers, dienstverleners en vakgeschoolden – moeten gelijkmatig profiteren van de economische groei in de stad.

Principe 1: Ongelijk Investeren voor Gelijke Kansen De gemeente Amsterdam past het principe 'ongelijk investeren voor gelijke kansen' toe. Dit houdt in dat we extra inspanningen en gerichte inzet leveren voor ondernemers in stadsdelen met de grootste kansengelijkheid: Zuidoost, Nieuw-West en Noord.

Principe 2: Lokaal Potentieel Optimaal Benutten Het benutten van lokaal potentieel is cruciaal. We willen lokale economische ontwikkeling bevorderen door midden- en kleinbedrijven, die van groot maatschappelijk belang zijn en economische activiteit in buurten en wijken stimuleren. Deze bedrijven vormen het sociale cement van de samenleving.

Community Wealth Building In Amsterdam Nieuw-West en Zuidoost zijn de eerste pilots rondom 'Community Wealth Building' gestart. Samen met regionale partners hebben we in het economische stimuleringsprogramma 'Kansen voor West' ruimte gemaakt voor aanvullende projecten.

Eerlijke Spreiding van de Innovatie Economie Niet iedereen in Amsterdam profiteert gelijk van de groeiende innovatie-economie. In stadsdelen zoals Nieuw-West, Zuidoost en Noord zijn er nauwelijks activiteiten die bijdragen aan het innovatie-ecosysteem, en de werkgelegenheid bij innovatieve bedrijven is beperkt. We zetten ons in om de innovatie-economie gelijkmatiger over de stad te spreiden door:

a. **Focus op Specifieke Stadsdelen:** Initiatieven richten op gebieden waar innovatie nog niet vanzelfsprekend is (bijvoorbeeld Nieuw-West, Zuidoost en Noord).

b. **Doelgroepen Aanpakken:** Gerichte aandacht voor doelgroepen die momenteel onvoldoende worden aangesproken, zoals jongeren, vrouwen en mensen met een migratieachtergrond. We werken samen met ondernemers en onderwijsinstellingen die al actief zijn in deze wijken en stimuleren innovatief en impactgedreven ondernemerschap.

Acties en Samenwerking We stimuleren onderlinge samenwerking en initiëren projecten gericht op inclusiviteit en diversiteit. Daarbij zorgen we voor een goede aansluiting bij de ambities van de masterplannen. Samen bouwen we aan community-driven ondernemerschap in de wijken.

Conclusie Onze aanpak is gericht op het creëren van een inclusieve en duurzame economie die de economische kansen eerlijk over de stad spreidt en tegelijkertijd de leefbaarheid voor alle Amsterdammers en de planeet bevordert.

20. Inkopen met invloed

Concrete Inkoopdoelen voor Amsterdam

1. Maximaal Energiezuinig
2. Uitstootvrij
3. CO2-Neutraal
4. Circulair
5. Klimaatadaptie

Zie ook afbeelding p. 83 [Bodemplan](#).

Gezondheidswinst voor Alle Amsterdammers p. 12

Visie van Amsterdam

Amsterdam streeft ernaar dat alle Amsterdammers gelijke kansen hebben om in goede gezondheid te leven. Het aanpakken van ongelijkheid in gezondheid heeft prioriteit.

Vraagstukken en Aandachtspunten

Hoe kunnen we ervoor zorgen dat alle Amsterdammers gezond opgroeien en langer in goede gezondheid leven? Gezondheid is een breed begrip en is verbonden met thema's zoals:

- Onderwijs
 - Huisvesting
 - Armoede
 - Sociale zekerheid
 - Welzijn
 - Sport & Bewegen
 - Voedselvoorziening
 - Leefomgeving
-

Regionaal en MKB p. 22

Buurt- en Lokale Economie

Een sterke buurteconomie draagt bij aan de leefbaarheid, veiligheid, identiteit en sociale cohesie in de buurt.

Sociale Bijdrage p. 26

Sociale Verantwoordelijkheid

Amsterdam vraagt opdrachtgevers en ondernemers om een sociale bijdrage te leveren aan de stad en kansen te bieden aan kwetsbare Amsterdammers. Er zijn tal van mogelijkheden om iets te betekenen voor Amsterdam en haar bewoners.

Amsterdamse Sociale Firma's p. 27

Sociaal Ondernemen in Amsterdam

In Amsterdam zijn er circa 50 sociale firma's die een voorbeeld zijn van sociaal ondernemerschap. Deze bedrijven richten zich zowel op bedrijfseconomische continuïteit als op het creëren van werkplekken en dagbesteding voor Amsterdammers met een afstand tot de arbeidsmarkt.

21. Keuzes maken in economische activiteiten vanwege capaciteitsgrenzen, ook in termen van arbeidskrachte

[Rapport "Gematigde groei"](#)

In januari 2024 verscheen het rapport "*Gematigde groei*" van de Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen 2050. Deze commissie is op verzoek van de Tweede Kamer ingesteld om advies uit te brengen over scenario's, beleidsopties en handelingsperspectieven in relatie tot de maatschappelijke gevolgen van de demografische ontwikkelingen, in het bijzonder vergrijzing en migratie, tot ten minste 2050 en tegen de achtergrond van de brede welvaartsbenadering.

Gematigde groei biedt de Nederlandse bevolking in 2050 beter perspectief dan een scenario van krimp van de bevolking (onder de huidige 18 miljoen inwoners) en dan een scenario van hoge groei naar 21 à 23 miljoen inwoners. De staatscommissie bepleit het vormgeven van een gematigde groei van de bevolking naar 19 à 20 miljoen mensen in 2050 om de druk op de woningmarkt, de zorg en het onderwijs het hoofd te bieden en economische groei te ondersteunen. Hiervoor is een consistente langetermijnvisie en aanpak over meerdere kabinetsperioden heen nodig, waarbij de inzet op een kwalitatief hoog productieve economie en brede welvaart centraal staat.

Daarbij horen nationale en internationale politieke keuzes over gewenste, langjarige bandbreedtes voor arbeids-, gezins-, asiel- en studiemigratie.

In hoofdstuk 8.3. "*HANDELINGSPERSPECTIEVEN II: ROBUUST BELEID*" komt de staatscommissie samenvattend tot een aantal prioritaire handelingsperspectieven op grond van demografische ontwikkelingen:

1. Regie op ruimte en wonen: Wonen is ook voor zorg en het tegengaan van ongelijkheid van belang.
2. Kiezen voor een kwalitatief hoogwaardige economie: Waar productiviteit en hogere arbeidsparticipatie tegenwicht bieden aan personeelstekorten en aan slechte arbeidsvoorwaarden en -omstandigheden.
3. De basis op orde in zorg en onderwijs: Toegankelijkheid moet juist voor de zwakste groepen in de samenleving behouden blijven.
4. Meer ruimte voor arbeidsparticipatie en leven lang ontwikkelen.

"Het uitgangspunt 'vormgeven aan Nederland' manifesteert zich bij uitstek in het domein ruimte. De handelingsperspectieven sluiten aan bij het programma 'Mooi Nederland', een initiatief van de rijksoverheid om de ruimtelijke kwaliteit van Nederland te verbeteren en te behouden. Dit programma richt zich op de grote opgaven op het gebied van volkshuisvesting, energietransitie, landbouw en natuur."

(p. 379)

Domein Economie

De economie en demografische ontwikkelingen zijn onderling stevig verbonden. Veel van de economische effecten van demografie zijn terug te voeren op hoe mensen leven, werken en leren. Ook de demografie kan niet om de economie heen: welvaart, technologie en globalisering hebben invloed op kindertal, levensverwachting en migratie.

In deel II is geanalyseerd wat de invloed van demografische ontwikkelingen – in het bijzonder die van een ouder wordende bevolking – voor de Nederlandse economie tot 2050 kan zijn wanneer alles bij hetzelfde blijft. Namelijk: een krimp van het (potentieel) werkende deel van de bevolking, stagnerende productiviteit en hardnekkige arbeidsmarktcrapte.

Bij ongewijzigd beleid leidt dit tot langjarig lagere economische groei, waardoor met name belastinginkomsten voor de financiering van collectieve uitgaven onder druk komen te staan. Ook zal de arbeidsmarktcrapte zich hardnekkig manifesteren in de zorg en het onderwijs.

*"Gerichte arbeidsmigratie heeft een positieve bijdrage aan de Nederlandse economie. De brede welvaart is echter in het geding wanneer arbeidsmigratie samenhangt met laagbetaald werk met onaanvaardbaar slechte arbeidsomstandigheden."
(p. 381)*

Economische adviezen voor het nieuwe kabinet

Klaas Knot, President van de Nederlandsche Bank, besprak op 28 januari 2024 in de uitzending van *Buitenhof* de noodzaak om keuzes te maken voor economische activiteiten die bijdragen aan productiviteitsgroei (vanaf 14:30). Hij benadrukte dat de capaciteitsgrenzen van het huidige economische model in zicht komen, zoals een overvol wegennet, elektriciteitsnet, fysieke ruimte, koolstofruimte en stikstofruimte. Deze knelpunten in de economie dwingen tot het maken van keuzes.

"We zouden ons vooral moeten richten op dié vormen van economische activiteit die de meeste toegevoegde waarde in termen van productiviteitsgroei bieden. Dat betekent dat we een einde zouden moeten maken aan dié vormen van economische activiteit waar onder de werkelijke kostprijs wordt geproduceerd."

Specifiek benoemde Knot sectoren zoals distributiecentra en de vleesverwerkende industrie, waar onder het minimumloon wordt gewerkt. Deze sectoren leggen overmatig beslag op schaarse capaciteiten zonder voldoende maatschappelijke baten te genereren.

De oplossing voor langdurige crapte is minder arbeidsvraag

In het artikel *"De oplossing voor langdurige crapte is minder arbeidsvraag"* (ESB, 108(4826), 26 oktober 2023) betogen Jesse Kremer, Gerben Muskee, Bauke Kok en Mark Imandt dat de langdurige personeelstekorten door vergrijzing en maatschappelijke transitie op het gebied van klimaat, energie en zorg een uitdaging vormen. Grote maatschappelijke doelen

zullen mogelijk niet gehaald worden als er niets wordt gedaan. Ze stellen dat de overheid actiever zou moeten sturen op minder arbeidsvraag.

In het kort:

- Arbeidstekorten oplossen via sturing op extra arbeidsaanbod of arbeidsproductiviteit is beleidsmatig erg lastig.
- De overheid creëert zelf veel aanvullende vraag naar arbeid door een opeenstapeling aan maatschappelijke opgaven.
- Een volgend kabinet moet meer rekening houden met arbeidsschaarste in de plannen die ze maakt.

Conclusie

Arbeidsmarktkrapte lijkt een langdurig probleem te zijn, wat de welvaartsgroei belemmert. Een nieuw kabinet zou daarom kunnen inzetten op het inschakelen van een potentieel arbeidsaanbod en het verhogen van de productiviteit. Maar daarmee is de krapte niet opgelost. Het is daarom verstandig dat een volgend kabinet de schaarste aan arbeid explicieter mee laat wegen in zijn beleid. Dat vergt ook een helder beeld van het soort economie dat het voor ogen heeft.

Conclusie

Voedselpark Amsterdam is een unieke kans

Voedselpark Amsterdam biedt een unieke kans om meerdere beleidsdoelen op het gebied van duurzaamheid, circulaire economie, ecologisch evenwicht, biodiversiteit, groen, gelijke kansen, inclusiviteit, community wealth building, onderwijs en brede welvaart daadwerkelijk te verwezenlijken. Het plan sluit naadloos aan bij de vele beleidskaders die op rijks-, provinciaal en gemeentelijk niveau zijn vastgesteld. Er verschijnen vrijwel wekelijks publicaties die de relevantie en urgentie van burgerinitiatieven zoals Voedselpark Amsterdam onderstrepen.

De focus ligt op het creëren van een groen, duurzaam en sociaal verantwoord Voedselpark, waarbij de nadruk ligt op de unieke bodemkwaliteit van de Lutkemeerpolder. Dit park kan bijdragen aan de kennis over gezond voedsel en het bevorderen van een gezonde leefomgeving. Een groot park waar we trots op kunnen zijn. Voedselpark Amsterdam biedt een concrete mogelijkheid om beleidsdoelen te realiseren en bij te dragen aan een duurzame toekomst voor iedereen.

